

Parshat Re-éh – 5786 - nr.277

Samenvatting van de parsha

1e en 2e Aliyot: Moshe instrueert het Uitverkoren Volk om alle restanten van afgoderij uit te roeien en alle aspecten van dienstbaarheid aan G-d te versterken . Alle offers moeten worden gebracht naar de "Uitverkoren" plaats, de Bét Hamikdash , zodat aanbidding een daad van nederigheid en onbaatzuchtigheid is, in plaats van een zelfgenoegzame "behoefte". Een nog groter gevaar voor onze uniciteit is het aangeboren verlangen om Tora-waarden te compromitteren en te assimileren met andere vormen van aanbidding.

3e en 4e Aliyot: Moshe waarschuwde de Joden tegen het opnemen van heidense praktijken, en tegen de valse profeet, afgodische missionarissen en de Ir Hanidachat – de Afvallige Stad. Deze moeten vernietigd worden samen met hun materiële bezittingen. Wanneer we de wereld gebruiken in overeenstemming met de wensen van de Schepper, verklaren we het bestaan van een Schepper die een G-ddelijk doel heeft om de materiële wereld te scheppen. Wanneer we het fysieke misbruiken in dienst van “goden die niet G-d zijn”, ontkennen we het doel van de Schepper om het universum te scheppen. Daarom moeten zij en al hun bezittingen vernietigd worden.

5e, 6e en 7e Aliyot: De rest van de Parsha beschrijft de Mitsvot die ons onderscheiden van alle andere volkeren: Kasjroet ; Maasrot – tienden; de Shmita – sabbatjaar; de wetten met betrekking tot het uitlenen van geld; de Eved Ivri – een Jood die een slaaf is; de wijding van het eerstgeboren dier en een overzicht van de belangrijkste Jamim Tovim – feestdagen: Pesach , Shavoe-ot en Soekot.

Rav S.R. Hirsch wijst erop dat Rosh Hashana en Jom Kippoer niet worden besproken in Sefer Devarim, omdat er geen veranderingen waren in de gebruiken van die Jamim Tovim , toen ze in de woestijn of in Erets Jisrael leefden. (Inleiding tot Devarim)

Samenvatting van de haftara : Jeshaja - 54:11 – 55:5

De Haftara van deze week is de derde Haftara van Troost. Jeshaya Hanavi beschreef de utopische tijden van Mashiach wanneer de sluierwaarden van maatschappelijke aannames en normen zullen worden opgeheven en de realiteit van onze absolute afhankelijkheid van Hasjem zal worden gerealiseerd en geaccepteerd. Geld en andere veronderstelde waarden en doelen zullen worden vervangen door de valuta van Avodat Hasjem en Jirat Shamayim. G-d zal door iedereen worden erkend als de enige Voorziener van levensonderhoud in tegenstelling tot onze huidige veronderstelde zelf-redzaamheid en onafhankelijkheid. De woorden van Jeshaya Hanavi bieden ons hoop in de wetenschap ,dat de nabijheid tot Hasjem en het einde van de Galoet , aan ons liggen. Het enige dat we hoeven te doen, is vertrouwen op de beginwoorden van de Parsha : "De Zegen: dat u moet luisteren naar de geboden van Hasjem..."

Wat weten we over armoede?

Jonge Joodse studenten die net beginnen met het bestuderen van de wereldgeschiedenis zijn vaak verrast om te horen dat vroege theoretici van socialisme en communisme Joden waren. Omdat ze zijn opgegroeid in wezen kapitalistische landen, kunnen ze het feit niet doorgronden dat een groot percentage van de vroege aanhangers van die bewegingen, vooral in Rusland en in Oost-Europa, zelf Joden waren.

Gedurende de vele jaren dat ik als rabbijn op de kanselstoel diende, kwam ik regelmatig samen met een groep tieners uit mijn synagoge. Onze discussies gingen over een breed spectrum van onderwerpen, en meer dan eens werd mij de vraag gesteld: "Rabbi, wat trok zoveel leden van ons geloof aan tot socialisme en communisme?"

Zoals al dergelijke algemene vragen, is er niet één eenvoudig antwoord. Dat heb ik aan de tieners uitgelegd. Maar ik beweerde wel dat een onderdeel van dat fenomeen verband hield met onze religie en haar waarden.

Ongetwijfeld werden velen die zich aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw tot die bewegingen aangetrokken voelden, tot op zekere hoogte beïnvloed door een wanhopige behoefte om de ongebreidelde armoede te genezen die de menselijke conditie door de geschiedenis heen typeerde, vooral sinds de industriële revolutie. Die wanhopige behoefte kwam overeen met de religieuze leringen die deze mensen in hun vormende jaren in zich opnam.

Over het algemeen hadden ze tegen de tijd dat ze actieve leden van deze nieuwe bewegingen werden, het Joodse geloof en de Joodse naleving al lang verworpen. Maar de stempel van hun gezinsomgeving en cheder-opleiding bleef levend en motiveerde de politieke richting die ze insloegen toen ze de volwassenheid naderden.

De wortels van de Joodse houding ten opzichte van armoede zijn te vinden in het Tora-gedeelte van deze week, Re'eh (Devarim 12:1-16:17). Nu, het aantal Tora-gedeeltes, parshiyot, komt overeen met het aantal weken dat er in een jaar zijn. Er zijn in totaal 613 mitsvot, of geboden. Maar niet elke parasja bevat een gebod.

Onze parasja bevat meer dan honderd mitsvot. Over het exacte aantal wordt door verschillende autoriteiten gedebatteerd. Hoeveel van deze geboden hebben betrekking op de thema's, armoede en naastenliefde?

Ik tel er minstens twintig. Ze omvatten tienden aan de Priesters, Levieten en aan de armen, vooral weduwen en wezen; om te wandelen in de paden van de genadige Heer; om de Heer te vrezen en je aan Hem en Zijn Tora-wijzen vast te klampen; om te protesteren tegen degenen die anderen vervolgen; dat leden van het Joodse volk mededogen met elkaar tonen; om schulden kwijt te schelden met het naderen van het zevende jaar van de shemitta-cyclus; om te voorkomen dat men zelf afhankelijk van liefdadigheid wordt; om zich te conformeren aan de prioriteiten onder liefdadigheidsdoelen; niet koelbloedig te zijn bij het uitdelen van liefdadigheid; niet gierig te zijn; om een Hebreeuwse slaaf na zes jaar dienst, te bevrijden, om hem of haar royaal te belonen aan het einde van hun diensttijd, en om altijd te onthouden dat we allemaal ooit slaven waren in Egypte!

Een hele lijst, zou je niet zeggen? Geen wonder dat zoveel van onze geloofsgenoten werden misleid door de nieuwe politieke en economische bewegingen die tevergeefs beloofden de armoede voor eens en voor altijd te verslaan!

Het blijft echter een feit dat armoede bestaat, zelfs in onze eigen kringen. Inderdaad, de kloof tussen behoeftige Joden en welgestelden is de afgelopen jaren aantoonbaar groter geworden. De bittere armoede is verergerd door de huidige oorlog na 7 oktober 2023. Hoe toepasselijk zijn de woorden die we deze Shabbat lezen: "Want er zullen nooit ophouden behoeftigen te zijn in uw land, daarom gebied Ik u: Open uw hand voor de arme en behoeftige bloedverwanten in uw land." (Devarim 15:11)

Bovenstaand vers is zwaar teleurstellend. "Nooit ophouden!"? Ooit? Toch wordt het opnieuw bevestigd door ten minste één Talmoedische passage, in Shabbat 151b, die luidt: "Shmuël [een vroege Talmoedische wijze] zei: 'Er is geen verschil tussen deze wereld en het tijdperk

van Mashiach, behalve dat we niet langer zullen worden gedomineerd door vreemde koninkrijken, aangezien er geschreven staat : dat er nooit zullen ophouden behoeftigen in uw land te zijn." Zelfs de Mashiach zelf zal de armoede niet uitbannen !

Er zijn echter andere teksten die meer geruststellend zijn en die duidelijk aangeven dat armoede zal ophouden als we ons steentje bijdragen in onze eigen reactie erop. Dus : "Er zullen geen behoeftigen onder u zijn... Als u maar luistert naar de Heer, uw G-d, en ervoor zorgt dat u zich houdt aan al deze instructies die Ik u vandaag opleg" (Devarim 15:4-5). Zoals Rambam opmerkt aan het einde van zijn Hilchot Melachim bij het beschrijven van het tijdperk van de Mashiach : "In die tijd zal er geen hongersnood, noch oorlog, noch afgunst of conflict zijn, want alle goede dingen zullen net zo overvloedig en zo gemakkelijk beschikbaar zijn als de aarde zelf."

Het ligt aan ons, mensen, en we hoeven geen toevlucht te nemen tot nieuw ontdekte economische strategieën. We moeten ons gewoon vastklampen aan de waarden die in de parasja van deze week worden uitgedrukt, medelevend zijn voor iedereen, egoïsme en zelfverheerlijking vermijden en ons hart en onze handen openen voor mensen in nood.

Ik voel me genoodzaakt om af te sluiten met een inzicht in de geest van arme mensen. Het wordt creatief gepresenteerd in een interpretatie van een Misjna (Bikkoerim 3:8.)

De Misjna gaat dieper in op de mitsva van bikkoerim, het brengen van de eerste vruchten van iemands veld naar de Kohen in de Bét HaMikdash in Jerushalayim . De vruchten moeten in een mand naar de Kohen worden gebracht, zoals beschreven in de parasja die we over enkele weken zullen lezen , Ki Tavo .

De Misjna luidt: "De rijken brachten hun eerstelingen in vaten van zilver en goud, terwijl de armen ze brachten in manden met gevlochten strengen van geschildte wilgentakken. De manden en vruchten werden geschonken aan de Kohaniem."

De Talmoed (Bava Kama 92a) begrijpt dit als dat de "manden" van de armen samen met de vruchten aan de Kohen werden overhandigd. Maar de "zilveren en gouden containers" van de rijken werden aan hen teruggegeven. De Talmoed daar ziet dit als een voorbeeld van het Aramese gezegde: "Armoede achtervolgt de armen" en "De rijken worden rijker en de armen worden armer".

De commentaren op de Misjna vragen zich af waarom er geen enkele aanpassing werd aangebracht om te voorkomen dat de armen in verlegenheid werden gebracht. De rabbijnen hadden immers van de rijken kunnen eisen dat ze bescheiden manden meebrachten, zodat de armen zich niet vernederd zouden voelen.

Pinchas Kehati verwijst in zijn uitstekende uitleg van de Misjna, naar een uitleg van Malbim, de negentiende-eeuwse commentator op Chumash, in zijn opmerkingen over Devarim 26:4.

De arme, betoogt Malbim, weefde de mand met zijn eigen handen. Hij kon zich niets anders veroorloven dan wilgentakken, en hij pelde nauwgezet de schors af en weefde de strengen hout zorgvuldig in de vorm van een primitieve mand. Hij was trots op zijn werk en voelde zich vereerd om het geschenk te mogen brengen . De Kohen waardeerden de zware inspanning van de arme man. De arme man werd geenszins vernederd. Integendeel, hij was blij dat zijn nietige mandje ceremonieel werd ontvangen.

De rijke man stak echter geen moeite in zijn gouden of zilveren container. Hij bestelde het in het plaatselijke winkelcentrum. De Kohen, als stand-in van de tempel, is niet onder de indruk van materiële snuisterijen. Hij gaf het graag, zonder tamtam, terug aan de rijke man zonder ook maar een bedankje.

De les is een belangrijke. De arme man die eenvoudig, maar oprecht en authentiek handelt, staat hoger dan de rijke man die slechts een paar dollar uitgeeft om met tegenzin zijn plicht te doen.

Laten we de behoeftige helpen, maar laten we hem niet kleineren noch, de hemel verhoede, hem neerbuigend behandelen. (R. Zvi Hersch Weinreb)

'Vandaag'

"Re'eh Anochi notén lifnechem **hayom**, bracha oe'kelala" – Zie, ik stel u **vandaag** een zegen en een vloek voor." (Devarim 11:26) Onze parasja begint met een eenvoudige verklaring; 'vandaag' krijgen we de mogelijkheid om te kiezen voor zegen of vloek, afhankelijk van onze naleving van Hasjem's mitsvot. Het woord 'vandaag' lijkt overbodig. Maar omdat we weten dat geen enkel element in de Tora overbodig is, moet het een diepe, belangrijke waarheid bevatten.

De Slonimer Rebbe ztz"l in Netivot Shalom legt uit dat het doel van deze vers is om elke Jood te herinneren aan zijn dagelijkse verplichting om zijn inherente potentieel te vervullen. De Ari Hakadosh ztz"l leert dat er vanaf het begin van de tijd tot het einde der tijden nooit twee mensen zullen zijn die precies hetzelfde zijn. Evenzo is elke dag anders dan de dag ervoor en de dag erna. Ieder van ons moet profiteren van de unieke kansen die een bepaalde dag biedt, om de geschenken en uitdagingen op de best mogelijke manier te benutten. We moeten ons ervan bewust blijven dat elk detail van elke dag uniek van Boven is ontworpen om ons te helpen ons potentieel ten volle te vervullen. Als we slagen, zijn we inderdaad de overvloedige zegeningen van Hasjem waard.

De volgende vraag werd ooit voorgelegd aan Rav Moshe van Kobrin. Wat is de belangrijkste mitsva voor een persoon om te doen? We hadden kunnen reageren door Tora te leren, de Sjabbat te houden of onze emoena te versterken. Rav Moshe antwoordde: "welke mitsva de persoon op dat moment ook voor hem vindt." Dit omvat alle mitsvot, zowel positieve als negatieve geboden. Wanneer men ophoudt met het spreken van loshon hara of met het bekijken van ongepaste inhoud, is dat de belangrijkste mitsva van dat moment. Leven met dit bewustzijn stelt ons in staat om onze relatie met Hasjem te zien als dynamisch en steeds groeiend. Vandaar dat, merkt de Netivot Shalom op, Hasjem wordt beschreven als : "Hamechadesh be'tuvo bechol yom tamid – met Zijn goedheid vernieuwt Hij elke dag altijd." Omdat elke dag totaal nieuw is, is alles wat de dag bevat ook nieuw, zelfs wij! Met dit perspectief moeten we elke dag zien als het bieden van nieuwe kansen om de persoon te worden die Hasjem voor ogen heeft.

De Tosher Rebbe in Avodat Avodah legt uit dat het woord 'vandaag' een cruciale boodschap overbrengt voor deze tijd van het jaar. De jetser hara is sluw en zal ons vertellen: "Ja, natuurlijk is het belangrijk om tesjoeva te doen, maar niet vandaag." Het zal ons ervan overtuigen dat we tesjoeva met de juiste focus moeten benaderen en de juiste hoeveelheid tijd en energie in het proces moeten investeren. Wacht maar tot we helemaal voorbereid zijn! Het is geen toeval dat een van de woorden voor teshuva "ve'ata - en nu!" is. We moeten doen wat we kunnen om deze stem te elimineren en het moment aangrijpen om de juiste veranderingen aan te brengen, waarbij we het tesjoevah-proces beginnen zodra we ons realiseren dat we moeten verbeteren. Het afschuiven van een kans op verandering en groei is een manifestatie van Amalek die 'machar -tomorrow' belichaamt.

"Hayom im be'kolo tishma'u - als je vandaag naar mijn stem luistert", is het 'heden' het grootste 'geschenk' van verbinding. (R.Sh. Smiles)

“

Een G-dvrezende minderheid

In de parasja van deze week stelt de Tora elke minderheidsgroep voor een ultieme uitdaging: hoe moet de cultuur, gebruiken en levensstijl van de meerderheid radicaal verschillen van die van die specifieke minderheidsgroep? De menselijke natuur heeft een afkeer van buitenstaanders, vreemdelingen, van mensen die overduidelijk anders zijn.

Daarom schuilt er in ieder van ons een diepgewortelde drang om zich aan te passen, erbij te horen, deel uit te maken van het geheel en niet zo geïsoleerd en vreemd te blijven.

De Tora verwoordt het bondig: "Hoe komt het dat de vele volken van de wereld allemaal heidense goden aanbidden?" Heeft iedereen het mis en heb ik als enige gelijk? Kunnen vijftig miljoen Fransen het mis hebben? En daarom "zal ik dat ook doen", ik zal me bij de menigte voegen en neerbuigen voor goden van hout en steen, met de hand gemaakt door mensen.

Ondanks de absurditeit van deze logica, weerspiegelt ze wel degelijk de menselijke natuur. De Talmoed leert ons dat een grote geleerde, ooit Menashe, de koning van Juda, de zoon van de rechtvaardige koning Chizkiyahu, in een droom zag. Menashe vestigde aan het begin van zijn lange regeerperiode van vijfenveertig jaar het heidendom als staatsgodsdienst in Juda.

Hij kreeg later spijt, maar de schade was al aangericht. De geleerde vroeg Menashe hoe hij, zelfs maar even, ten prooi had kunnen vallen aan het heidendom als een serieus geloof. Menashe antwoordde dat als de geleerde in zijn tijd en sociale omgeving had geleefd, hij "de zoom van zijn gewaad zou hebben opgetild om sneller naar dat afgodsbeeld te rennen!" Menashe en zijn samenleving werden beïnvloed door de heersende cultuur, tegen alle realistische bewijzen en goddelijke wil in.

De Joodse geschiedenis, met name die van de afgelopen drie eeuwen, is bezaaid met de overblijfselen van dominante culturen die failliet zijn gegaan en rampzalige gevolgen hebben gehad. Van "Duitsers van mozaïsche overtuiging" tot marxisten van de eerste orde: Joden die dominante culturen volgden, hebben rampzalige resultaten geboekt.

De huidige dominante cultuur, die niet alleen seksueel hedonisme, het nastreven van rijkdom en winst tegen elke prijs, schijnuniversalisme en verwrongen opvattingen over intellectuele en academische rechten tolereert maar zelfs aanmoedigt, leidt langzaam maar zeker tot een ramp voor veel nietsvermoedende Joden. Een deel van het probleem ligt in het feit dat de meeste Joden, onbekend met en onwetend over de Joodse geschiedenis of traditie, de val waarin ze terechtkomen simpelweg niet herkennen.

Ze 'trekken de zoom van hun gewaden op' om sneller te rennen en de goden te aanbidden die op dat moment in de mode zijn binnen de heersende cultuur. Hun houding vormt een gevaar voor het voortbestaan van het Joodse volk. En toch, gelukkig, mag niemand zich uitspreken tegen deze heersende normen, uit angst om bestempeld te worden als dwarsligger en ouderwets.

In de parasja van deze week waarschuwt de Tora ons om niet blindelings de heersende cultuur te volgen. Dat zou zeker weerklink moeten vinden in onze huidige 'Joodse democratie'. We moeten zorgvuldig kiezen, luisteren naar onze traditie en geschiedenis, en tevreden zijn met onze rol als godvrezende minderheid, standvastig in onze principes, idealen en Joodse levenswijze. (R. Berel Wein)

Lichaam en ziel

"Jullie zijn kinderen van Hashem, jullie G-d – jullie mogen jezelf niet verminken..."

(14:1) De Tora plaatst de uitspraak "banim atem laHashem" – "jullie zijn kinderen van Hashem" – tegenover het verbod "lo titgodedoe" – "jullie mogen jezelf niet

verminken". Rashi legt uit dat we, omdat we kinderen van Hashem zijn, ons lichaam niet mogen verminken. De Talmoed leert, dat er drie partners zijn bij de schepping van een mens: de vader, de moeder en Hashem. Ouders voorzien het kind van fysieke kenmerken en Hashem van een ziel. Waarom beschrijft het vers onze relatie met Hashem als Zijn kinderen in de context van het beschermen van onze fysieke vorm?

Uit de uitdrukking "lo titgodedoe" leidt de Talmoed het verbod af op afzonderlijke facties die binnen dezelfde gemeenschap uiteenlopende halachische gebruiken hanteren ("aggudot" – "groepen"). Aangezien zowel het verbod op zelfverminking als het verbod op afzonderlijke facties van dezelfde uitdrukking zijn afgeleid, moet er een verbindende factor tussen beide bestaan. Wat hebben ze gemeen?

In de eerste paragraaf van de Sjema worden we opgedragen onze kinderen Tora te onderwijzen, "veshinantam levanecha". Rashi merkt op dat "uw kinderen" verwijst naar "uw leerlingen", want iemands leerlingen worden beschouwd als zijn kinderen. Ter ondersteuning van deze gedachte citeert Rashi ons vers in Parasjat Re'eh, "banim Atem laHashem" – "jullie zijn kinderen van Hashem". Hoe geeft dit vers aan dat iemands leerlingen zijn kinderen zijn? Uit Rashi's commentaar blijkt duidelijk dat hij begrijpt dat we door de studie van Hashem's Tora Zijn leerlingen worden en daarom Zijn kinderen genoemd kunnen worden.

De Misjna leert dat iemand verplicht is het verloren voorwerp van zijn leraar terug te geven vóórdat hij een voorwerp teruggeeft dat door zijn vader verloren is gegaan, omdat zijn vader hem een eindig bestaan biedt, terwijl zijn leraar hem een oneindig bestaan biedt. De Tora die door zijn leraar wordt onderwezen, garandeert de ziel niet alleen een oneindig bestaan, maar verheft ook het lichaam dat hij van zijn vader heeft gekregen van een fysieke en eindige staat tot een geestelijke en eeuwige staat.

Hoewel Hashem duidelijk de bron van de ziel is, stelt de studie van de Tora ons in staat het lichaam te zien als een product van diezelfde bron. Deze boodschap wordt onderstreept door het gebod om ons lichaam niet te verminken, omdat we kinderen van Hashem zijn; Door de studie van de Tora worden we Zijn leerlingen en daardoor Zijn kinderen, lichaam en ziel. De verzoening tussen lichaam en ziel is het ultieme bewijs dat we uit één bron voortkomen. Omdat alleen de Tora deze verzoening kan bewerkstelligen, is het van het grootste belang dat de Tora zelf wordt gezien als afkomstig uit één bron. Elke handeling die deze waarheid verdraait, ondermijnt de effectiviteit van de Tora om alle schijnbaar uiteenlopende krachten in de schepping te verenigen en te verzoenen. Het spreekt daarom voor zich dat afzonderlijke groepen die binnen dezelfde gemeenschap uiteenlopende halachische gebruiken hanteren, niet getolereerd kunnen worden. (R.Zweig)

SHABBAT SHALOM

Voor suggesties en commentaar : mobi166@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden (Misjlé 5-16)

לע"נ ר' יששכר דב בן ר' מנחם מנס ולע"נ מרת פרומה בת ר' צבי אריה

Dit blaadje met de naam "Mijn Jodendom" kan men downloaden op de site : <https://ladaat.co/gilyonot/>